

SLAVEN BERTOŠA,
*MIGRACIJE PREMA PULI. PRIMJER AUSTRIJSKE
ISTRE U NOVOM VIJEKU,*

Katedra Čakavskog sabora za povijest Istre Pazin, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Državni arhiv u Pazinu, Pazin, 2012., 176 str.

Znanstveno djelo prof. dr. sc. Slavena Bertoše nastalo je kao plod dugogodišnjega autorova istraživanja vrela, a – za ovu prigodu – matičnih knjiga grada Pule, i to iz razdoblja od 1613. do 1817. godine. Navedeni izvori pohranjeni su u Državnome arhivu u Pazinu te imaju golemu važnost za područje širega istarskoga i ostaloga istočnojadranskog areala. Ono što se iz njih daje iščitati jesu i migracijska kretanja te intenzivne veze na istarskome poluotoku između njegovih dva svojevremena državna upravno-administrativna prostora – austrijskoga i mletačkog, te uopće – mogu se naći odgovori na demografska pitanja koja imaju presudnu važnost za bolje razumijevanje prošle zbilje toga povijesnog razdoblja. Obrađeni prostor austrijskoga dijela Istre, poznat i pod imenom Istarska knežija, do danas je – kako sam autor ističe – bio slabije istražen od mletačkoga dijela poluotoka, stoga su tim vrednija istraživanja do kojih je došao dr. Bertoša. Djelo je nastalo kao dio rezultata dvaju znanstvenoistraživačkih projekata: *Istarsko društvo XVI.-XIX. stoljeća: povijesne i kulturološke teme* i *Povijest zapadne Hrvatske: Istra, Kvarnersko primorje, Gorski kotar, Lika*, koje financira Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske.

Knjiga je sastavljena od ukupno trideset poglavlja; otvara je *Uvodni dio* u kojemu autor daje detaljan pregled naselja i gospoštija pod austrijskom upravom te pregleda crkvene podjele toga područja koje se nije poklapalo s političkom. Slijede općeniti podaci o pulskim matičnim knjigama, s interesantnim pitanjima o ondašnjoj istarskoj svakodnevici, koji će biti detaljno obrađeni na idućim stranicama. Temeljitom raščlambom pronađenih podataka autor nam donosi pregled provenijencije doseljenika, muških i ženskih imena, prezimena, i to prema mjestima, uz način njihova upisivanja u matične knjige. Tu su i pojedinačni primjeri višestrukih migracija i dugogodišnjih žitelja same Pule. Nadalje, autor je pažnju pridao i navođenju crkava i župa, zanimanja doseljenika, donosi podatke o njihovoj etničkoj

pripadnosti, o novim stanovnicima, a tu su i podaci o vrstama brakova, primjeru vjenčanja na stanciji, dobnoj razlici u godinama između muža i žene te krvnome srodstvu između njih dvoje. Poglavlja vezana uz matične knjige rođenih odnose se na konkretne primjere kasnih porođaja, zatim primjere nezakonite djece u ukupno devet mjesta, a ulazi i u sadržaj primjera krštenja obavljanih kod kuće.

Konkretni podaci nastavljaju se i u poglavljima temeljenim na matičnim knjigama umrlih, pa je autor tako sistematizirao duljinu života, bolesti i ostale uzroke smrti, iznenadne smrti, smrti od gladi, ubojstva i smaknuća, neobične smrti, smrti u dječjoj dobi, izvan vlastite kuće, a pozabavio se i primjerima besplatnih ukopa.

U posljednjemu poglavlju autor na temelju proučenih matica donosi analizu prezimena doseljenika iz habsburške Istre u Pulu te zaključuje da je od navedenih ukupno 165 prezimena njih 129 hrvatskih, 33 talijanska „te tri izvan tih kategorija“. Tu su i tri priloga: *Usporedba broja krštenih, krizmanih, vjenčanih i umrlih doseljenika iz austrijske Istre u Puli*, *Dob umrlih doseljenika iz austrijske Istre* i *Cjeloviti popis doseljenika s područja austrijske Istre (sastavljen kronološkim redoslijedom na temelju podataka iz puljskih matičnih knjiga od 1613. do 1817.)*. Nakon bilježaka slijedi popis korištenih izvora i literature, sažeci na hrvatskome, talijanskom, engleskom i njemačkom jeziku, kazalo mjesta (*indeks locorum*), kazalo osobnih imena (*indeks nominum*), predmetno kazalo (*indeks rerum et notionum*) i bilješka o piscu.

Djelo je dopunjeno s više crno-bijelih zemljovida te onih u boji, čime sadržaj dobiva na preglednosti i jasnoći. Dani su i skenirani dokumenti te tri tablična priloga.

Temeljito raščlambom dokumenata prof. dr. sc. Slaven Bertoša iscrpio je mnoštvo mogućnosti koje matične knjige pružaju istraživačima, te nam donosi sintezu koja sadrži nove poglede na istarski poluotok u ranome novom vijeku. Naravno, ostavio je prostora za daljnja demografska, etnička i ina istraživanja navedenog prostora.

Maja Polić